

REKA TEMENICA

Temenica je ena bolj znanih dolenjskih ponikalnic, saj na svoji poti do izliva v Krko, kar dvakrat ponikne. Dobršen del tako teče po temačnem kraškem podzemlju, zaradi česar je reka bržkone tudi dobila ime. Reka izvira na južnih pobočjih Posavskega hribovja. V zgornjem toku je vrezala razmeroma plitvo dolino v neprepustnih kamninah. Pod Trebnjem priteče na predrte apnenice in pri Dolenjih Ponikvah ponikne v več požiralnikih. Običajno izginja v dveh obzidanih Rupah. Za njima se nadaljuje dobra dva kilometra dolga fosilna struga po razgibanem kraškem površju. Slepa dolina se konča pod gričem Sveto Ano, kjer je končni požiralnik Risanica. Na njegovem dnu je odtočno sifonsko jezero, v katerem se izgubi vsaka sled za podzemsko reko.

Kopast grič Svete Ane je naravna ločnica med Temeniško in Mirnopoško dolino. Nekje v globini ga predira podzemna reka, ki priteka na dan pod mogočnim visokim spodmolom Zijalo. Visoko-vodni izvir je v vznožju slikovite, 35 metrov visoke skalne stene. Za sifonskim izviro se skriva 60 metrov dolg potopljen rov, globok 12 metrov, ki še ni do konca raziskan. V skalnatem pobočju nad izviro se odpirata še dve manjši jami: Fantovska luknja in Ajdovska jama, s katerima je povezano ljudsko izročilo. Pod visoko-vodnim bruhalnikom je ob strugi še niz stalnih izvirov, ki napajajo reko.

Tok reke Temenice pod Zijalom se umiri na dnu globoko vrezane rečne doline. Na terasi nad dolino je vas Vrhpeč, katere ime se navezuje na skalno "peč" v Zijalu. Ozka dolina se pod Biško vasjo razpre v valovit in terasast relief Mirnopoške doline. Prepoznavno podobo mu daje reka Temenica z blagimi zavoji, s pestro obrežno vegetacijo in poplavnimi travniki, ki se ob povodnji spremenijo v veliko jezero. Razgibano dno in pestra vodna vegetacija nudijo zatočišče številnim živalskim vrstam, še zlasti ribam.

Po poplavni ravnici reka meandrira vse do ponorov pri Goriški vasi, kjer drugič izgine pod površje. Suha dolina pod Vrhovim je v reliefu prepoznavna, še zlasti v času visokih vod, ki jo običajno preplavljajo. Podzemski tok ostaja na odseku dveh kilometrov nedostopen, saj poteka globoko v zakraselem masivu Brezove rebri. Tretji, zadnji izvir Temenice je v Luknji. Reka priteka na dan v slikoviti zatrepni dolini Luknja, ki jo zaključuje mogočen amfiteater skalnih sten udornice. V njenem vznožju je vodnat rečni izvir, v katerem poleg Temenice prihajajo na dan tudi vode z Dobrniškega in Globodolskega polja. Nad izviro so ruševine nekdanjega mogočnega gradu Luknja. Po ozki dolini se Temenica prebije na prostrano Zaloško polje. Tu se v dolgih meandrih umiri in skorajda neopazno izlije v reko Krko.

Lambert Pate

Povzeto po brošuri: Po poteh dediščine Dolenjske in Bele krajine

Tekst: Andrej Hudoklin, mag. Robert Peskar

Fotografije: Marko Pršina



Mirna Peč



Izvir v Zijalu



Temenica v Zijalu



Rečni okljuki pri
Mirni Peči



Ponori Temenice pod
Vrhovim